

Murtaza

Öykü Annesi ve erkek kardeşi ile 1927 yılında mübadele ile Türkiye'ye göç eden Murtaza, savaşta şehit olan dayısı gibi olmayı çok ister. Devlete faydalı bir işte çalışmak için çırpınan karakter, sonunda kendine gece bekçiliği görevi bulur. Annesinin vefatı ve erkek kardeşinin biri ile evlenip kendi hayatını kurmasını pek umursamayan Murtaza, Akile Halasının tanıdığı, fabrikada işçi olan bir kızla evlenir, dört çocuğu olur. Gece bekçiliği görevlerinde dahi disiplinli davranmayı vatana bir borç bilen Murtaza, işine son derece bağlı sorumluluk sahibi biridir. Fakat apartman sakinlerini fazla disipline etmesi, özel hayatlarına karışması gibi gerekçelerle kendisinin işine son verilir. Fen müdürünün yardımı ile fabrikaya kontrol memuru olan Murtaza, yine aynı katı disiplin kuralları ile çalıştığı için diğer çalışanlarla çatışmalar yaşayarak sosyal ortama ayak uyduramaz, buradan da istifa etmesi istenir. Fen müdürü tarafından korunan Murtaza'ya dayanamayan diğer kontrol memuru Nuh ise işten ayrılarak Demokrat partiye üye olur. Parti yolu ile yapamadıklarını yapmak ister. Murtaza kızını fabrikada uyurken yakaladığı için delice döver ve kızı Firdevs ölür, oğlu Hasan ise askeriyeeye girecek umutları ile beklenirken mahalle bakkalından çaldığı ekmek üzerine yakalanır. Mahkemede Murtaza oğlunun affedilmesini değil ceza çekmesini talep eder. Murtaza çocuklarından yana beklentilerini karşılayamaz.

Kişiler

Murtaza Adı gibi trajikomik özellikleri bulunan Murtaza, güçlü bir karakter gibi görünmesine rağmen hayatta aradığı doyuma bir türlü ulaşamamış, sevgiyi tadamamış, şiddet yanlısı bir göçmendir. Göçmen olduğu konuşma tarzından da anlaşılan Murtaza, ülkede yaşayanlardan daha vatanperver bir tutum içindedir. Balkan harbinde şehit olan dayısı gibi olmaya takıntılı biri olarak her anında şehadeti dileyen, devlet gücü altında işler yapmak isteyen karakter, disiplini yaşama biçimi olarak hayatının odak noktası yapar. Korkusuz ve cesurdur, hiçbir şeyden korkmaz. Aşırı titiz ve baskıcı özelliklerinden dolayı çevresi tarafından dışlanan Murtaza, despot, anlayışsız ve hoşgörüden uzak çizdiği kendi dünyasının sınırlarında yaşamaktadır. Herkesin kendi gibi olmasını isteyen başkarakter, inatçılığı ile düzene ayak uydurmak yerine düzenin kendine uymasını amaç edinir. Bu nedenle de girdiği pek çok işte tutunamaz. Kendi çocukları tarafından dahi sevilmez. Fakat yine de Murtaza, aykırı olduğu için gururlu ve mutludur. Hile ve yalakalıkla bir yerlere gelmek, zengin olmak gibi niyeti bulunmaz, dürüst olup yoksul kalmak, devletin işinde çalışmak ona zenginlikten daha doğru görünür.

Fen Müdürü Kendisi işçilerin dünyasına uzak olan Fen Müdürü Kamuran Bey, çalıştırdığı işçilere mesafeli ve bencil davranır. İkiyüzlü ve çıkarıcıdır. Duyguları ve ahlaki değerleri taşımayan adam, yozlaşmış biridir. Mahallenin şikâyetçi olduğu diktatör Murtaza'yı Emniyet amirinden isteyerek kendi fabrikasında gece kontrolörü yapmak ister. Murtaza'yı Donkişot benzetmesi ise dalgaya alan Fen İşleri Müdürü, Murtaza'nın disiplinli yanından faydalanmayı amaçlar. Hangi parti başa geçecekse onun yanlısıdır. Kendisi pavyonlara gidip konsomatrislerle takılan, içmeyi seven müdür fabrika işlerini sağlama almak için Nuh'u da Murtaza'yı kullanır.

Nuh Fabrika gece kontrolü olan Kayserili Nuh, Fen müdürünün hemşerisidir. Fabrikada uzun yıllardır çalışan Nuh, Murtaza'nın çalışma disiplininin diğerleri kadar rahatsızdır. Nuh, hırslı ve kıskanç biridir. Demokrat partili olan Nuh, müdürün çıkarlarına ters düştüğü için ve patronuna saygısızca davrandığı için fabrika müdürü ile de arası açılır, fabrikadan istifa eder. Fen müdürüne çok büyük öfke duyar. Fakat bu öfkesini kazanca dönüştürmeyi başarır. Fabrika işçilerinin hakkını aradığı gerekçesi ile Nuh, fabrikada çalışanlar tarafından meclise söz sahibi olması istenerek omuzlarda taşınır.

Azgın Ağa Fabrika 'ya gelen ikinci kontrolör Murtaza'nın disiplininde ve titizliğinden ve bilmiş tavırlarından rahatsızdır. Asabi bir yapıya sahip olan Azgın Ağa, eskilerin en zorlu pehlivanlarından. Tüm işlerine karıştığı için Murtaza'dan nefret eden adam fabrikada Murtaza ile kavga eder. Azgın Ağadan yana olan mahalle ve fabrikadaki herkesi Murtaza'ya karşı dolduruşa getirir. Nuh istifa edince onun yerine geçmek için Fen müdüründen onay ister lakin geçemez.

Zinnur Amca Kız çocuklarına sapıkça yaklaşan sübyancı Zinnur Amca, ahlaksız düşünce yapısı ile cinsel dürtüleri yoğun bir adamdır. Özellikle kız çocuklarına zaafı olan Zinnur, onlara şeker vererek tuzağına düşürür. Çocuklara tacizde bulunan Zinnur Amca da mahalle tarafından bilinmesine rağmen tepki görmeyenlerdendir. Duyarsız, duygusuz ve fitneci biridir.

Firdevs ve Cemile Murtaza'nın değer vermediği kızlarından olan iki kardeş fabrikada sömürülen işçiler arasında olup, babasından nefret etmekte ve ondan çekinmektedirler. Korkak ve uysaldırlar. Ruhsal olarak çöken iki kardeş dokuma fabrikasında makinelerin çalışma saatinde uyuya kaldıkları için babaları Murtaza'dan delice şiddet görürler. Hatta yediği dayak neticesinde zayıf bedeni kaldırmayan Firdevs ölür.

Zehra ve Emine Diğer kız kardeşlerine göre daha ağırbaşlı olan Zehra ve Emine, enstitüde okuyan ve erkeklere yüz vermeyen Murtaza'nın çocuklarının en itaatli ve akıllı çocuklarıdır. Ev işlerinde yardım eden kızlar, kardeşlerinin bezlerini yıkar ve kundaktaki kardeşlerine bakarlar.

Hasan Babası Murtaza'nın yegane oğlu olan Hasan, Murtaza'nın beklentileri doğrultusunda askeri liselere değil sanat okuluna girerek, babasına zıt olduğunu gösterir. Babasından utanan Hasan çoğu zaman adama karđı gelerek, aksi davranarak tepkisini belli eder.

Tema

Ahlaki Yozlaşma Genel olarak Murtaza romanı, yoksulluk iinde yaşayan yozlaşmış toplumun çıkarcı ve iki yzli tutumları yüzünden, öznel değerler ile sınırları çizilen bireyin kendi doğrularına kayıtsız şartsız bağlılığın mücadelesini yansıtır. Emek sömürüsüne karđı çıkamayan sinik ve ahlaki btnliğiğin bozulmuş olduğu, değerlerine yabancılaşan herkese karđı tek başına savaşan Murtaza topluma karđı uyumsuzluğu ile dışlanan bireyi yansıtır.